

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt I. De modo, & forma procedendi juridicè inter Regulares observandis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

TRACTATUS III.
DE FORMA OBSERVANDA
à Visitatore in processu formando, in Testium exami-
ne, Rei confessione, & de sententia
definitiva.

PROLOGVS

POST tractatum inquisitionis specialis, à qua proprie tela iudicij exorditur, me-
ritò de modo formando processum, de Testium examine, de confessione à Reo exigen-
da, atque tandem de sententia definitiva à Visitatore ferenda, instituenda erit à
nobis in hoc Tercio Tractatu brevis dissertatio.

CAPVT I.

De modo, & forma procedendi ju-
ridicè inter Regulares obser-
vandis.

PONtifices Summi, præcipue BONIFACIUS
VIII. considerantes, exactum procedendi ju-
ridicè modum plenum esse contentionibus, al-
tercationibus, ac vario iudiciorum strepitu:
tranquillitati, & Religiosorum paci, simul &
charitati consulentes, maturè decreverunt, ut
rimulis & apicibus juris postpositis, Prælari li-
berè, & de plano procedere valeant contra delin-
quentes, abstinendumque docent ab illo rigo-
roso, & pleno juris ordine; tum quia id con-
tentionis genus cum Monachicæ institutionis
tranquillitate multùm pugnat, tum etiam, quia
eo omnis Monachorum vita & instituta ten-
dunt, ut secundùm ea omnes Monachorum
actiones dirigantur: nam aliàs si Prælari Regula-
res in disceptandis Monachorum causis juris
apices prosequerentur, contulendi essent iurif-
periti sæculares, Procuratores & alij, quibus
suppeditanda esset pecunia, & alia incommoda
eiusdem generis sequerentur; quibus nimirum
Religionis candor macularetur.

Sed antequam ulterius progrediamur,
Constitutionem Bonifacij viij. operæ pretium
duximus inferendam.

BONIFACIUS VIII. ad augmentum con-
tinuum Religionum, & Ordinum, quos Romana sus-
cepit, & approbavit Ecclesia, paternè studijs atten-
dentes, & considerantes attentius, quod non inter-
missa sedulitas disciplina & rigoris Ordines supradic-
tos, statumque Regulares salubriter dirigit, & conser-
uat; quodque, si etiam perire, vel remitti contigerit,
Ordo quilibet collabi necessarè cogeretur: penitentes
quoque, quod si Regularium personarum correctio
rimas juris, & apices sequeretur, huiusmodi vigor
lentesceret, ac multiplex laxatione torperet: Nos ve-
stru ipsi supplicationibus insinatis vobis Auctoritate

Apostolica indulgentia, ut ad correctiones, & puni-
ones fratrum eiusdem Ordinis delinquentium infi-
gendas, Prælari Ordinis supradicti, ad ea quos specila-
re noscuntur, rimulis juris, & apicibus ejus postposi-
tis, liberè procedere valeant, secundum consuetudines
approbatas, & generalia facta & facienda Ordinis
instituta. Nec volumus eisdem licere fratribus, ad es-
dem correctionibus & punitionibus aliquatenus op-
pugnare, pravia deliberatione, & maturitate debita
observati.

Cum autem hac Apostolica Constitutio, sine
concessio facta sit ad propulsandas subditorum ca-
lumnias, & ad compescendam nimiam prælatorum
in puniendis fratribus licentiam, declaramus, & de-
cernimus, quod licet Prælati omnes ad apices juris ex
supradicta Constitutione non teneantur, ut sunt ci-
tationum intervallo, dilaciones interlocutoria, & ce-
teræ huiusmodi, qua non sunt de essentia juris: non
tamen possunt in actis judicialibus pro eorum arbi-
trio procedere; sed jure Divino, ac naturali ad sub-
stantialem juris ordinem tenentur.

Ideo statuimus, & decernimus: contra manda-
tam partem, aut in eum qui non est legitimè, ac suffi-
cienter convictus, aut confessus, gravem aliquam sen-
tentiam ferri non posse, nec debere, qua qui aut acti-
bus legitimis, aut officijs Ordinis privetur, aut in exi-
lium relegatur, aut aliquo notabili nocimento affi-
ciatur: & lætam ipso jure nullam esse decernimus,
atque oppositum facientes, actibus legitimis perpetuo
privari debere.

Rursus inibemus, ne Prælati nominatim de
peccato alicujus inquireant: nisi eo de crimine fuerit
infamia jure notatus, aut adversus eum indicia sint
evidentia, vel probabilia.

Caveant præterea Prælati, ne gravi crimine
aliquod suis subditis judicialiter imponant, ut ad cri-
men objectum respondere teneantur, nisi præter de-
nuntiatorem, accusatoremve sit alius saltem Testis
fide dignus juridicè interrogatus, vel nisi Reus esset in-
famia, vel indicij evidentibus evidenter gravatus:
Qui secus fecerit, Prælatus officio privetur Superioris
arbitratu. Si quis autem per duos, vel tres confessus
fuerit convictus de aliquo crimine aliàs omnino oc-
culto, ut sæpè contingit tunc non publicè, sed secretè

coram Teſtibus Reus ejuſmodi puniatur.

Verumtamen ſi crimen ejuſmodi atrox fuerit, Reus legitime conuictus corrigatur, quamvis inter reliquos fratris crimen ipſum alias occultum ſit, ut unius correctio ceteris tranſeat in exemplum. Iſta in et alias declarationes à Superiõibus obſervandas addit ſequentem. Ad pacem autem inter fratres conſervandam, ordinamus, ut Prelati nullo modo Teſtium, vel accuſantium nomina Reus manifeſtent, quamvis etiam ad inſtantiam, & punitionem procedant, niſi ubi, & quando eorum iudicio in oppoſitione alicuius gravis, & infamatorij criminis iuſtitia periclitaretur. Nam eo caſu ſi Reus petat, & accuſantium, & Teſtium nomina ſibi notiſicari debere, non eſt ei denegandum.

Circa hoc & alia ſimilia Pontificum decreta, quatuor particule notati ſolent à Canoniciſtis. Videlicet, ut procedatur *Simpliçiter, Summariè, De plano. Et ſola veritate inſpecta.* Sed omiſſis aliis Doctõrum declarationibus, per has particulas tantum ſignificatur, ſervanda eſſe eſſentialia fori iudicialis, ut notat Panor. Paulus Felinus. Hoſtienſis, & alij, quos citat, & refert Roder. q. 3. ar. 1. Itaque particula *Simpliçiter* excludit calumnias, & dolofas dilaciones, inaneſque exceptiones, dummodo conſtet de commiſſo delicto. Particula vero *Summariè* denotat, ut quæ ad iudicii vim, & eſſentiam pertinent, ſolum adhibeantur: qualia ſunt, ut articulorum copia, de quibus cauſa dicenda eſt, Reo ſummariè tradatur, nempe quoad ſubſtantiam, omiſſis aliis circumſtantijs, quæ propalare poſſent Reo auctorem, vel Teſtes. Quare Reo manifeftanda ſunt dicta Teſtium, tacitis eorum nominibus; quia nihil ſic Religionis quietem turbare ſolet, quam Teſtium nomina manifeftare. Summariè itaque articulorum notitia concedi debet Reo, excluſis Teſtium nominibus, & particulis, quæ illoſ manifeftare poſſint, dummodo iuſtitiæ detrimentum non patiat, ut contingere poſſet in graviffimis cauſis, ut inferiùs dicemus.

Tertia particula *De plano* ſignificat, ut omiſſa ſolemnitate ledendi, vel etiam feriatis diebus, in cauſa procedatur, ac poſt poſitis vanis exceptionibus, & evaſionibus, & appellacionibus, quæ in hoc iudicio ſummario minimè admitti debent, ne lites, & contentiones inter ipſos Regulares immortales fiant, in perniciem, & deſtructionem Regulatiſ diſciplinæ.

Quarta particula *Sola veritate facti inſpecta*, ſignificat, ut ſolemnitates omnes Juris rejiciantur, ac omnes Juris timoræ vel apices præterminantur, & ſolum ſervandum Jus divinum, naturale, ac Gentium, ut DD. in hac parte notare ſolent. Jus autem Gentium apud Regulares, ſunt eorum Statuta, ut Traſt. 4. dicemus. Modus verò procedendi ſecundum exactum Juris ordinem, non niſi magnis, & urgentibus cauſis, & rationibus adhibendum eſt, quando videlicet, eo non adhibito, iuſtitiæ detrimentum pateretur, vel Reus indefenſus maneret, vel aliz graviffimæ intervenirent cauſe, ut bene advertit Octavian. Spatharius, traſt. 3. cap. 18.

Ex his inferitur, quædam eſſe quæ ad ſolemnitatem iudicii ſpectant: quædam quæ ad iudicii vim, atque naturam pertinent. De his quæ ad ſolemnitatem, diximus ſuperiùs. Quæ Thom. à Jeſu. Oper. Tom. I.

verò ſunt eſſentialia in omni iudicio, brevia et perſtringamus. In primis illa quæ ad iudicii vim, & naturam pertinent, ſunt omnia illa, quæ in Clementina ſapè, de verborum ſignificationibus, continentur: nempe quæ ad ipſius veritatis realem perfectamque cognitionem, ac ad legitimas defenſiones peragendas neceſſaria eſſe videntur, & quæ divino, aut naturali Jure, aut evidentiffima ratione ſervare docemur.

Secundò inferitur: debere Prelatos, poſt poſitis Juris apicibus in correctionibus fratrum, ſecundum conſuetudines approbatas, & Ordinibus Conſtituciones *ſimpliçiter, & de plano*, ſolum facti veritate inſpecta, procedere, ut bene notavit Abbas in Cap. Reprehendiſ, de Appellationibus: & tunc non erit opus Teſtes jurare, Reo appellacionem concedere, & ſimilia alia quæ ſunt de ſubſtantia, & eſſentia iudicii: eſſet enim valde abſurdum, ſi Prelatus Monafterium perluſtrans, reperire ſilentium, aut jejunium frangi, carnes comedi, & ſimilia ſic, ſi illa corrigere aut emendare non poſſet, niſi contentioſo iudicio adhibito, Teſtibusque examinatis; id enim potius eſſet occaſio corruptionis, aut diſſipationis obſervantiæ, quam correctio earum culparum, quæ regulariter fieri ſolent, vel in Capitulo, vel in Refectõrio.

In his igitur correptionibus culparum, quamvis de plano Prelati debeant procedere, in gravioribus verò delictis omittenda non ſunt, quæ ad integritatem & eſſentiam iudicii omnino requiruntur: nimirum primò delatio, ſive criminis denunciatio. Secundò probationes per legitimos teſtes. Tertio Rei vocatio. Quarto Examen Rei ac Teſtium. Quintò. Defenſiones Reo concedendæ. Sextò. Confefſio, vel convictio Rei. Septimò. Proceſſus. Octavo, Sententia diſſinitiva.

CAPVT II.

Quando Viſitator debeat, aut poſſit formare proceſſum.

Non erit abs re in præſenti tractatione aſſignare medium facilem, & brevem formandi proceſſum contra Reum, ut facilis poſſint Viſitatores gravia delicta non temerè, aut pro ſuo arbitrio; ſed juris ſervata forma diſcernere, & judicare. Conſultò dixi gravia delicta; quia proceſſus non paſſim, aut leviter formari debent, ſed tantum ad probationem graviorum delictorum, nempe eorum, quæ in noſtris Conſtitutionibus gravioris, aut graviffimæ culpæ nota cenſentur, ut perſpicue colligitur ex Bulla Gregor. xiiij. Quæ incipit: *Quoniam non ignoramus.* In qua decrevit, Provincialeſ utque ad gravioſam culpam poſſe, formato proceſſu, vel non formato, ad punitionem procedere; vel graviffimam, quam ad Definitorij generalis Jurisdictionem ſpectare, formato proceſſu ſtarui. Quare omninò Superiores cavere debent à nimio proceſſuum, & iudiciorum ſtrepitu, ne Religioſorum ſpiritus, qui ad altiora contem-

PPP dit,

III. ANDA n exami-

S. j exorditur, me ne à Reo exigere tituenda cur à

ationes, & patione aliquamvis iſta, ad ea que ſubſtantiam ejuſmodi conſuetudine & faciendâ Ordine fratrum, deſerunt aliquatenus q. manenteſe debent

Confuſionis, ſi ſubſtantiam uſque prelatum eleramus, & ſub ad apices ſervatur, ut ſunt in locutoria, & ſententia Juri: non pro eorum alio naturali ad ſub-

ut contra iudicium, niſi in aliquam ſententia qui aut admitter, aut in eorum iudicio eſſe dixerimus, iudicium perpetuum

à nominatione de criminis ſententiam iudicia ſent

grave crimen manent, ut ad criminis præter delictum ſaltem Teſtis ſi Reus ſententia præteritur Superiõibus lites conſuetudine omniad ad, ſed ſervari curam

IESU Spirit. II